वचनेन दशानां हविषां सहप्रयोगः वैश्वदेवशब्देन च समुदायवचनेनाष्टानां हविषाम् । सूत्रार्थस्तु · सामान्यशब्दः प्रत्येकं सम्बध्यते फलसामान्ये कर्मसामान्ये देशसामान्ये कालसामान्ये द्रव्यसामान्ये देवतागुणयोः सामान्य ऽइति · एकवाक्येनैकफलसाधनत्वेन विधानेऽपि फलादिसामान्ये सत्येव प्रधानानां सहप्रयोगो भवति · फलं स्वर्गादि कर्म पञ्चप्रयाजताच्यनुयाजतेत्यादि देशः समप्राचीनप्रवणादिः कालः पूर्वाह्णमध्याह्नपराह्णादिः द्रव्यं दक्षिणाद्रव्यम् न तु हविर्द्रव्यम् अनेकेषु प्रधानकर्मसु तद्भेदस्यावश्यम्भावात् देवता प्रजापतीन्द्रादिः तद्गुण[1] उपांशुत्वाश्राव्यत्वादिः · तस्मिन्सति प्रधानमपि सहैव भवति न पृथक् ।

तद्भेदे भेदः ॥४॥ तेषां फलादीनां भेदस्तद्भेदः · तद्भेदे तेषां फलादीनां सहप्रयोगकारणानां भेदे सति प्रधानानां प्रयोगभेदो भवति · तत्र प्रयोगवचनभेदान्मित्रविन्दाप्रतिकामाग्नेययोर्न सहप्रयोगः · फलभेदाच्च श्रीकामराष्ट्रकाममित्रकामायुःकाममित्रविन्दानां पृथक्प्रयोगः । कर्मभेदेऽपि प्रयोगभेदो भवति · तद्यथा कस्यचित्पञ्चप्रयाजता कस्यचिन्नवप्रयाजता · यथा [च] क्रैडिनीयामहाहविषोः तत्त्वसहत्वे इतरेतरस्य[2] विगुणत्वं भवति । देशभेदेऽपि तत्त्वभेदो भवति · यथा वरुणप्रघासेषु मारुत्याः · क्रैडिनीमहाहविषोश्च क्रैडिन्याः समो देशः महाहविषस्तु प्राचीनप्रवणः । कालभेदेऽपि सहप्रयोगो न भवति · यथा दर्शस्य पौर्णमासस्य च पौर्णमास्यां पौर्णमास्या यजेतामावास्यायाममावास्यया यजेतेति वचनेन कालभेदेन तयोर्विधानात् · यथा वा अनीकवतीसांतपनीययोः[3] पूर्वाह्णमध्याह्नरूपकालभेदात्तत्त्वभेदः । दक्षिणाद्रव्यैक्ये सति सहप्रयोगो यथा राजसूये[4] त्रयाणां त्रिषंयुक्तानाम् · येषां मते च त्रिषंयुक्तानां त्रयाणामप्येकस्मिन्नेवाहन्यनुष्ठानम् तेषां दक्षिणाद्रव्यभेदेन त्रयाणां-त्रयाणां पृथगनुष्ठानम् न सर्वेषां सहप्रयोगः · दक्षिणाभेदश्च त्रयाणां वामनः त्रयाणां श्यामः त्रयाणां बभ्रुरिति[5] · तत्र[6] दक्षिणाभेदादानतिभेदः तद्भेदात्तत्कृतस्य स्वरूपस्य भेदः

---

१) तत् गुण २. २) तत्रसहत्वे इतरेतस्यं २. ३) अलोकवतीसं° २. ४) ? सहप्रयोगा राज° २. ५) बभ्रूरिति २. See १५. २. १३. ६) ? तंत्र २.